

Kågeröd kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

KRISTINA SIMONSSON, 2015-06-26

jais
arkitekter
—

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Kågeröd kyrka

Kågeröd-Röstånga församling, Rönnebergs kontrakt, Lunds stift
Kågeröd socken, Svalöv Kågeröd 18:1-Husnr 1, Svalöv kommun, Skåne län, Skåne

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Kågeröd ligger i gränsbygd mellan skog och öppet jordbrukslandskap i nordvästra Skåne vid Söderåsens sydsluttning. Genom byn rinner Vegeå.

Efter hand som socknar började etableras på 1100-talet byggdes flera kyrkor i trakten. Medeltidens befolkningsökning gav förutsättningar för en by, med flera gårdar. I åsbygden var det vanligast med spridd bebyggelse med ensamgårdar men Stenestad och Kågeröd skiljde ut sig som flergårdsbyar. Bykärnorna omgavs av odlingsmark. Namnet Kågeröds efterled -röd antyder röjning i skogsbygden.

Kyrkan, men inte den utvidgade kyrkogården, ligger inom fornlämning Kågeröd 105:1, som utgör Kågeröds bytomt utifrån en karta från 1837 före skiftet. 1800-talets enskifte innebar att de tidigare sammanhållna miljöerna drogs isär och ersattes av en spridd gårdsbebyggelse. I spåren av en påbörjad industrialisering anlades 1886 järnvägslinjen Malmö-Billesholm med station i Kågeröd vilket utvecklade samhället. Vid förra sekelskiftet fanns i Kågeröd bland annat garveri, limkokeri och mekanisk verkstad och gästgiveri.

Knutstorps gods, med anor från 1300-talet, ligger fyra kilometer öster om Kågeröd. Godset har dominerat Kågeröd socken i äldre tider. Kågeröds kyrka var patronatskyrka till Knutstorps gods från 1560 till 1922. Slottet har ägts av bl.a. familjerna Brahe, Thott, Ankarstierna, Chronhielm och nuvarande ägaren Wachtmeister. Tycho Brahe föddes på Knutstorp 1546. Godsets inflytande över kyrkan syns tydligt.

Idag är Kågeröd ett samhälle med cirka 1500 invånare och ett 60-tal företag. De flesta hus är enfamiljshus men det finns några få flerfamiljshus.

Kyrkan ligger mitt i byn omgiven av hus, men på lite avstånd.

Kyrkogården gränsar mot öster till en väg och ett grönområde där Vegeå rinner. Mot söder ligger den före detta prästgården från 1800-talets första hälft med tillhörande längor som numera är församlingshem och expedition. Mot väster och norr är gräsmatta innan bebyggelsen börjar. Parkering finns i öster och väster.

Kyrkobyggnaden

Kyrkan är ursprungligen en romansk byggnad som byggts till och om under århundradena. I slutet av 1100-talet byggdes de äldsta delarna, ett kort långhus med lägre och smalare kor och möjligen en absid. Syd- och nordportal fanns i långhuset. Fasaderna var oputsade. Under 1200-talet byggdes kyrkan till med ett lågt kvadratisk torn i väster.

På 1400-talet slogs valv som fick kalkmålningar under sent 1400-tal eller tidigt 1500-tal. Tornet förhöjdes och försågs med trappgavlar med blinderingar.

Cirka 1500 revs de östra delarna och kyrkan byggdes till mot öster och valv slogs i denna del. Ett vapenhus utanför sydportalen byggdes sannolikt under denna tid. 1560 erhöll Otto Brahe, ägare av Knutstorps gods, patronatsrätten. Efter detta byggdes kyrkan till med sakristia och gravkammare i söder.

1758 ersattes kyrkans blytak med ett tegeltak och taklaget fick nytt sparrverk. 1780 kom F Wachtmeister till Knutstorp, blev kyrkans patronus och lät bygga till en korsarm, den så kallade nykyrkan, mot norr. Korsarmen ritades av arkitekt C.F. Adelkrantz (1716-1796), som även ritade bland annat Drottningholmsteatern och Kina Slott på Drottningholm.

Nya, större fönster sattes in i långhuset 1797 och tornets gavlar murades om. 1848 byggdes tornet om igen. Under 1870-talet återfanns de medeltida kalkmålningarna vid rengöring av valven och två gravkor påträffades i kyrkan.

1914 gjordes en inre renovering under ledning av domkyrkoarkitekt T. Wåhlin. Bänkarna och valven renoverades, nytt golv lades i bänkkvarteren. Tornet inreddes till vapenhus och en dörröppning togs upp i tornets västra sida samtidigt som ingången till det gamla vapenhuset i söder sattes igen. Glaspartiet mellan vapenhus och långhus sattes in. Ett epitafium placerades framför sydportalen. 1922 upphörde patronatsrätten.

Under 1940-talet gjordes en ombyggnad under ledning av Eiler Græbe. Ett pannrum grävdes ut under nykyrkan, ett orgelpodium byggdes och den gamla läktarbarriären sattes upp på denna.

1957 lades ett nytt tegeltak på brädor istället för det understrukna tegeltaket. Vinden tilläggsisolerades 1976. Brahegravkoret restaurerades 1980 och de gravlagda kremerades. Utvändig renovering genomfördes 1980, 1991 och renovering av tornet gjordes 2003.

2015 är en renovering av kyrkan planerad. Kyrkan var avstängd för gudstjänster vid tiden för denna inventering. Golvet i långhuset ska läggas om, församlingen önskar flytta de främsta bänkarna, nytt värmesystem installeras, fönster och dörrar målas.

Exteriör

Kyrkobyggnaden består av ett långhus med kvadratisk torn i väster, ett tvärskepp i norr och utbyggnader för sakristia och vapenhus i söder.

Långhus, torn och gamla vapenhuset, är uppbyggda av kluvna och tuktade gråstenar med hörnkedjor av sandsten. Nykyrkan, sakristian, tornets övre del och vapenhusets gavelspets är byggda av tegel. Samtliga murar är spritputsade och vitkalkade.

Gesimser är däremot slätputsade. Socklarna är målade med svart tjärfärg.

Kyrkans huvudentré ligger i väster i tornet och går genom en rundbågig muröppning med slätputsad omfattning. I ovankant sitter en rombisk krönsten. Dörren är en raksluten pardörr av ek utvändigt klädd med panel i rombiskt mönster med dekorativa bandgångjärn. Över dörren sitter ett lunettfönster av trä.

Ingång till nykyrkan i norr är genom en segmentbågig öppning med en dörr klädd med målad fiskbenspanel. Insidan är en fyllningsdörr med ett kraftigt 1700-tals lås.

Sakristian har en ingång mot väster genom en rundbågig öppning med dörr klädd med fiskbenspanel.

Kyrkan mot sydöst.

Kyrkan mot nordöst.

Fönstren i långhus, nykyrka och sakristia sitter i rakslutna öppningar med gråmålad träfönster. På långhuset går spritputsen fram till smygen medan nykyrkans fönster har en slätputsad omfattning. De flesta fönsteröppningar har en krönsten av sandsten i ovankant. Inner- och ytterfönster har en korspost och fyra lufter. Ytterbågarna är småspröjsade. Fönsterbänkarna är avtäckta med blyplåt och galvad plåt.

Vapenhus och sakristia har en liten rund ljusöppning i gavelspetsarna mot söder.

Gravkoret har en stickbågig öppning med en brädlucka.

Tornet har ljudöppningar i alla väderstreck, åt öster två stycken.

På fasaderna finns ett flertal ankarjärn med olika utformning. De flesta förankrar dragjärn som håller ihop murarna, men det finns även prydnadsankarjärn. Bland annat finns mot öster ankarjärn utformade som siffrorna 1 7 5 8, det år då blytaket ersattes med tegeltak. På södersidan finns bokstäverna R, C, C initialerna för Regina Chatarina Cronhielm som lät renovera kyrkan 1758.

Nykyrkan är i nyklassicistisk stil. Gavelmuren mot norr har två blindfönster på ömse sidor om porten. En gördelgesims går längs gaveltympansons nederkant. Gesimser finns också vid takens anslutningar. Listverken är slätputsade. I mitten av gavelns ovkant finns ett utkragande rektangulärt fält.

Sakristia och vapenhus har profilerade gesimser utmed takfot och takfall. Långhuset däremot saknar takgesims, istället finns vitmålade takfotsbrädor. Tornet har gesims av tre utkragande tegelskift och mot öster också en sågtandsfris.

Tornet är kvadratisk och smalare än långhuset. Tornet har trappstengavlar med nio trappsteg och slätputsade blinderingar.

Samtliga tak är sadeltak täckta med rött enkupigt falstaktegel. Långhusets takavslutning mot öster är valmat. Takanslutningarna mellan tak och mur är av bly. Tornets trappstegstinnar är avtäckta med tegel. Takavvattningen är av koppar och svart plåt.

Interiör

Vapenhuset i tornet i väster har golv av ljusgula mönstrade klinkerplattor. Reliefmönstret består av formpressade korslagda liljor. Längs kanterna ligger plattor med en reliefmönstrad meanderbård. Väggarna har en bröstningspanel av mörk ek med speglar och profiler. Ovanför den är väggar och tak putsade och kalkade. Längs väggarna står bänkar av mörk ek. Tornet täcks av ett kryssvalv murat av tegel i halvstens tjocklek. Ribborna har tresidig utformning och är inte fyrkantiga som i långhusets valv. Detta kan tyda på att valvet i tornet är slaget tidigare än de i långhuset. Tre valvribbor har i sin nedre tegelsten uthuggen dekor i form av ansikten. Valvpelarna och kragbanden döljs av bröstningspanelen. I den spetsbågiga öppningen i tornbågen sitter ett glasparti med en raksluten pardörr. Dörren har spegelfyllningar av trä nedtill och åtta kvadratiske glasrutor i överdelen på varje dörrblad.

Långhuset mot altaret i öster.

Kyrkorummet består av ett enskeppigt långhus med sex valvtravéer. Den ursprungliga romanska delen utgörs av de två västra travéerna. Koret är inrett i den östra valvtravén. Tvärskeppet mot norr ligger mellan andra och tredje valvtravén med uppgång på ömse sidor om valvpelaren.

Kyrkorummet upptas till största delen av bänkarna på ömse sidor om mittgången. Predikstolen och dopfunten står på kyrkans södra sida.

På golvet i långhus, kor, nykyrka och sakristia ligger åttkantiga gula tegelplattor och mindre svarta plattor. Långhusets väggar har bröstningspanel lika vapenhuset. Väggarna för övrigt är putsade och kalkvittade.

Alla valv är av tegel, putsade och kalkade. Det första valvet är ett korsvalv med spetsbågiga gördel- och sköldbågar. Valvribborna är fyrkantiga. Målningar i valvet visar bilder från yttersta domen. De saliga visas i norra valvkappan, de förtappade i södra kappan och de sju dödssynderna visas i västra valvkappan. Det andra valvet är ett stjärnvalv med åtta valvribbor som strålar ut från en cirkelformad slutsten i valvhjässan. Ribborna är fyrkantiga och avsmalnande mot valvpelarna. Valvet har målningar med scener från skapelseberättelsen och syndafallet, bland annat visas skapelsen av himlavalvet, fiskarna och Adam och Eva. Mot nordöst visas Adams möte med Eva, syndafallet, förvisningen ur paradiset samt Adams fördömelse av Eva.

Valven är också dekorerade med växtornament, längs gördel och sköldbågar finns akantusslingor och ribborna är målade med schackmönster och ”spetsar”. Dessa målningar är gjorda av Everlövsgruppen, troligen vid 1400-talets slut.

Mot entré i väster.

Stjärnvalv

Tredje till sjätte valvtravén är kryssvalv som är sparsamt målade. I den fjärde travén avbildas 16 vapensköldar, bland annat till Otto Brahe och Beata Bille. Dessa målningar är gjorda mellan 1544-1571.

Till nykyrkan leder två trappsteg av huggen granit på ömse sidor om en valvpelare. Taket täcks av ett putsat och vitkalkat tunnvalv av tegel. Det finns även två rundbågade valvbågar i taket som är putsade och målade som en tegelstensmur i rött med vita fogar. Nykyrkan har bänkar av enklare karaktär än i långhuset. I nykyrkans norra del finns ett upphöjt podium för orgel och kör. Podiet har en barriär mot söder med målade paneler med apostlarna. (Beskriven under inventarier). En tegeltrappa från podiet leder ner till ett vindfång med en utgång. Därifrån går en betongtrappa ner till källarens två rum, med golv och tak av betong och putsade, omålade väggar.

Sakristian utgörs av den södra utbyggnaden vid koret. Under sakristian finns Brahegravkoret vilket har varit Knutstorps gravkor. Sakristian har golv lika långhuset och ett nedsänkt tak av skivor, vilket även täcker övre delen av valvet in till sakristian. Gravkoret nås genom en eklucka i golvet, en tegeltrappa leder ner i rummet som har golv av rött tegel. Taket täcks av ett ribblöst kryssvalv som utgår från rummets hörn. Väggar och tak är putsade och vitkalkade. De gravlagda kremerades 1980 och askan lades i en murad vitmålad sarkofag som står mitt i rummet.

Längs långhusets västra vägg leder en trätrappa upp till ett vilplan. Därifrån nås tornets övre våningar genom en liten stickbågig muröppning med en bräddörr. Tornets valv är tilläggsisolerat utan något golv på andra våningen. Väggarna är putsade och vitkalkade. Från ett vilplan går en trappa upp till klockvåningen som upptas av klockstolen. Från klockvåningen är det öppet upp till nock i tornet.

Taklaget i tornet är till största delen av ek av senmedeltida typ med sekundära inslag av fur. Det består av sparrar, hanband och tassar. Takstolarna är sammanbundna genom långremmar över hanbjälkarna och tassarna. Tassarna, av olika längd, är antagligen avsågade bindbjälkar.

Vinden över långhus nås med lös stege genom en lucka i långhusets västra valvkappa. Vinden besöktes inte vid denna inventering.

Det gamla vapenhusets ingång till långhuset är igensatt och Braheepitafiet sitter för dörren. Gamla vapenhuset nås utifrån och används som förråd. Här förvaras också den ursprungliga järnbeslagna ytterporten. Golvet är av tegel, väggarna är putsade och vitkalkade, taket har omålad pärlspontpanel. Längs väggarna finns murade bänkar.

Inredning och inventarier

Altaret är murat av rött tegel, putsat och rödmålat med vita fogar. Baktill i altaret finns en murad nisch. Altarskivan är av två ekplankor. Altaret är möjligen från 1500-talet.

Altarringen är av ek och tresidig med balusterformade brädor, profilerad överliggare och tygklätt knäfall.

Altaruppsatsen, från 1703, restaurerad 1984, är tillverkad av bildhuggaren Gustaf Kihlman (även stavat Kilman). Altaruppsatsen, i barockstil, är rikt dekorerad med utskurna träfigurer och ornament målade i mestadels pastellfärger. I mitten finns en ljusblå tavla med ett krucifix flankerat av Maria och Johannes, under krucifixet finns en dödskalle med korslagda benknotor. Mittavlan flankeras av spiralvridna kolonner med utskurna blomgirlander. Kolonnerna kröns av korintiska kapital och ovan dem finns änglahuvuden. Vid sidorna står två fristående figurer, Petrus till vänster och Paulus till höger. De står på postament av akantuslövverk. Ovanför mittavlan finns en arkitrav som kröns av en oval skulpterad bild föreställande uppståndelsen. Den omges av ett akantuslövverk. Vid sidorna och över den övre bilden står tre putti.

Dopfunten är av sandsten från 1100-talet. Cuppan har rak form upptill samt sneda och rakt avsmalnande sidor nertill. Skaftet är åttkantigt, foten är fyrkantig nederst och avsmalnande mot skaftet. I fotens ovankant finns en åttkantig rundstav. Cuppan är dekorerad med en hålkäl överst och därunder en rundbågsfris med snibbar mellan rundbågarna.

Predikstolen, från 1696 och restaurerad 1984, är av målat trä och tillverkad av Gustaf Kihlman. Korgen har en sexsidig form med fyra skulpterade sidor med reliefer inom vita rundbågar. Bilderna framställer Kristi korsfästelse, Kopparormen i öknen, Kristi dop i Jordan och Abraham vill offra Isak. Detta anges i textfält nedanför bilderna. I

vinklarna mellan sidorna står skulpterade evangelister med sina attribut. Evangelisterna bär joniska kapitäl och står på postament. Ovanför evangelisterna finns änglahuvuden. Korgen avslutas nedtill av ytterligare textfält och utskurna volutformade akantusblad.

Predikstolen står på en vitkalkad murad tegelpelare.

Uppgången till predikstolen är genom en dörr i en träkarm med skulpterat överstycke bestående av ett ansikte flankerat av två nakna figuriner.

Ovan predikstolen finns en sexsidig baldakin med utskurna figurer.

Dopfunten.

Predikstol.

Altartavla.

Bänkinredningen är från 1695 och ombyggd i början av 1900-talet. Nykyrkans bänkar är från 1780. Bänkarna i renässanskaraktär är av ek från Knutstorp. Gavlarna har utskurna reliefer och krönen är volutformade. Utformningen är olika på gavlarna. En del bänkar har dörrar. Längst fram står patronusbänkar som har högre gavlar med reliefer av vapensköldar. Klockar- och prästbänk har reliefer av vinrankor och blomdekor. Bänkarna i nykyrkan är enklare och utan dekor.

Orgeln, från 1980 av Anders Persson i Viken, har arton stämmor och pedal. Två stämmor är från kyrkans äldre orgel från 1876 byggd av A.V. Lundahl. Orgelfasaden är från sent 1800-tal. Fasaden är gråmålad med detaljer i rött och guld. Den är tredelad med synliga pipor mellan kannelerade pilastrar. Mittpartiet är förhöjt med ett gavelkrön och piporna omges upptill av rundbågar.

Bänkar med reliefmönstrade gavlar.

Orgelläktarens barriär med målningar av apostlarna.

Braheepitafiet framför ingången till f.d. vapenhuset.

Detalj av Brahegravhäll.

Läktarbarriären är från 1693 och restaurerades 1984. Den består av tretton målade ekpaneler med bilder av Kristus och de tolv apostlarna. Apostlarna är målade framifrån utom Judas som är målade i profil. Alla bär sina attribut i händerna.

Storklockan är gjuten 1851 av C.A. Norling i Jönköping. I klockan ingår malm från en äldre klocka från 1300-talet gjuten av Andreas.

Lillklockan är gjuten 1558 av Lauris Madsen i Köpenhamn.

Båda klockorna är av malm och har inskriptioner.

Övrigt

Braheepitafiet från 1613 är en målning på ek föreställande korsfästelsen med Abraham och Isak samt kopparormen i bakgrunden. Framför korsfästelsen till vänster står Otto Brahe med fem söner och till höger står hans hustru Beata Bille med fem döttrar. Bland sönerna syns den världsberömde astronomen Tycho Brahe. Tavlan flankeras av dubbla korintiska kolonner med änglaansikten. Vid sidorna finns snidade vingar. Ovan målningen finns en arkitrav och ovanför den ytterligare en målning och ett textfält med gavelkrön.

Gravhällar av kalksten från 1500-talet står uppställda i sakristian. På den ena är Otto Brahe och hans hustru Beata Bille avbildade.

Tre träskulpturer av ek från 1400-talet som eventuellt har tillhört ett altarskåp.

Kyrkogården

Kyrkogården har utvidgats ett flertal gånger, i mitten av 1800-talet, på 1890-talet och 1970-tal. Den äldsta delen är den sydvästra delen där kyrkan ligger. 1995 anlades en minneslund. På 2000-talet lades betongplattor i en gång från parkeringen till ingången i tornet.

Kyrkogården omges mestadels av en kallmurad gråstensmur. Mot vägen i öster är muren murad med bruk och avtäckt med tegelpannor. En liten del mellan parkering och nyaste delen av kyrkogården avgränsas av ett järnstaket på mur. Lövträd omger också kyrkogården.

Kyrkan omges av singel och alla övriga gångar är av singel förutom gången med betongplattor till tornet. De äldre delarna av kyrkogården är utformade med

Lapidarium i mur.

Prästgården.

buxbomsinramade gravplatser med singel. På den nyare delen står gravstenarna däremot tätt i rader med en liten planteringsyta i gräsmatta utan speciella gångar. Minneslundan är en gräsmatta med en liten plantering, en yta med betongsten med en ljusbärare och en sten med vattenspel, omgivet av häckar.

Gravstenarna är av blandad karaktär. De flesta tillhör lantbrukare med även titlar som arbetare, sågmästare, slakterimästare och gördelmakare finns. Ett flertal höga obelisker finns som var vanliga mellan 1870 och 1890-tal. En obelisk utmärker sig tillhörande banvakten Johansson med namn på tre hustrur på sidorna av obeliskens. Här finns naturromantiska gravar i form av en avbruten trädstam som var populärt vid sekelskiftet 1800/1900-tal. Den symboliserade det avbrutna livet. En av dessa är gjord till en stenhuggarfamilj som verkade i Kågeröd.

I det sydöstra hörnet finns flera av familjen Wachtmeisters gravar samlade. Dessa står på singel utan inramningar. Wachtmeister var kyrkans patronus från 1780. I stenvuren runt parkeringen är gamla gravstenar bevarade och insatta.

Byggnader på kyrkogården

Ett före detta bårhus från 1940, ritat av Helge Barkenius, har vitputsade väggar och sadeltak med rött tegel och skarpskurna gavlar med pannor i liv med muren. Ekonomihus med redskapsbod och toaletter ritat av Eiler Græbe 1956. Huset är en låg länga med vitputsade väggar och ett flackt pulpettak med plåt. Båda byggnaderna ligger i kyrkogårdens sydvästra hörn.

Kulturhistorisk karaktärisering för Kågeröd kyrkoanläggning

Kyrkan ligger på en liten höjd med den moderna bebyggelsen på lite avstånd. Kyrkan och den gamla prästgården med längor utgör en sammanhängande miljö av stort intresse. Kyrkogården är omgärdad av stenvurar och lövträd som skapar mycket karaktär. Den äldre delen har buxbomsinramade gravar med singel medan gravstenarna står i gräs på den nyare delen.

Kyrkans exteriör präglas av att dess delar byggts under olika århundraden mellan 1100-1700-talet. Kyrkan är ursprungligen en 1100-tals romansk kyrka. På 1200-talet byggdes ett lågt torn till som på 1400-talet höjdes och byggdes på med trappgavlar. På 1400-talet slogs valven och kalkmålades. Under 1500-talet revs östra delen och kyrkan förlängdes mot öster och ett vapenhus byggdes framför sydportalen. Kyrkans utvidgning tyder på stark ekonomi vid medeltidens slut. Efter 1560 uppfördes gravkor till kyrkans patronus och 1780 byggdes ett nyklassicistiskt tvärskepp ritat av C.F. Adelkrantz.

Tornets form, småkvadratisk, tyder på en tidig datering. Tornet valvslogs eventuellt något före långhusets valvslagning. Valvet har tresidiga ribbor till skillnad från det vanligare firsidiga. Tre ribbor är dekorerade med skulpterade ansikten vid ribbornas anfang och visar eventuellt porträtt av betydelsefulla personer för kyrkan vid 1400-talet. Tornets taklag är troligen delvis senmedeltida.

Kyrkan har interiört en mycket ålderdomlig atmosfär. Kalkmålningar och bänkinredning bidrar till detta. Stort bevarandevärde och upplevelsevärde har valven i långhuset som är vackert och rikt dekorerade med målningar från 1400-talet. De är gjorda i en enkel naivistisk stil, figurerna är schablonartat framställda, klädedräkterna

är tecknade med några få veck. De tekniska bristerna uppvägs av en påfallande livlighet, berättarglädje och stark kolorism. Målningarna tillskrivs Everlövsgruppen, som gjort målningar i 18 kyrkor i Skåne.

Kyrkan blev patronatskyrka 1560 till Otto Brahe, ägare till Knutstorps gods och Tycho Brahes far. På 1600-talet gjordes stora investeringar i inredningen som finns kvar än idag. Ett av kyrkans många höga värden består i en enhetlig inredning från 1600-talet till tidigt 1700-tal. Bänkinredningen med snidade gavelkrön och med reliefer är välbevarad och vacker och det är mycket ovanligt med bevarade bänkar från 1600-talet. De snidade bänkarna visar på patronus, prästen och klockarens betydelse. Orgelläktarens välbevarade barriär från 1600-talet (uppsatt på 1940-talet) har likheter med barriären i Konga kyrka.

Kihlman som gjort ett epitafium, altartavlan, predikstolen i karolinsk barockstil med en mängd utskurna ornament anses av många som en av de skickligare bildsnidarna i Skåne under 1700-talet. Arbetena har höga konstnärliga och kulturhistoriska värden. Predikstol och altartavla är samkomponerade. Kihlman har även gjort altartavlorna i Gualöv, Kvidinge, Viken och Hishult.

Att kyrkan varit patronatskyrka märks på många sätt. I exteriören finns det tillbyggda gravkoret och initialer på väggen. Interiört märks patronus i inredningen med epitafier, gravhällar, vapensköldar och patronusbänkar. Av extra personhistoriskt värde är Braheepitafiet där Tycho Brahe som barn finns avbildad.

Gravkoret som byggdes på 1500-talet av kyrkans patronus innehåller fortfarande stoftet av släktingarna på Knutstorps gods. I sakristian finns gravhällen tillhörande Otto Brahe och Beata Bille, Tychos föräldrar. Gravkoret är ett av fem bevarade från senmedeltiden eller tidig efterreformatorisk tid i Skåne.

I det gamla vapenhuset, numera förråd, med murade sittbänkar förvaras den medeltida järnbeslagna porten. Gamla vapenhuset är oförstört med hög autenticitet.

Rekommendationer

- På kyrkogården bör de kvarvarande strukturerna värnas, gångar, gravplatsinramningar och rygghäckar bör generellt behållas. Kyrkogårdens omgärdande stenmurar och lövträd är viktiga för upplevelsen.
- Det medeltida murverket bör, liksom taklagen med delar av senmedeltida virke, behandlas med varsamhet.
- Bland kyrkans fasta inventarier finns flera med stora kulturhistoriska och konsthistoriska värden. I synnerhet de bemålade träinventarierna, är ömtåliga och bör därför behandlas med varsamhet.
- Den rikt dekorerade bänkinredningen från 1695 är sällsynt och välbevarad och är viktig att värna.

- Stora aktsamhetskrav gäller i förhållande till kyrkans valv och kalkmålningar, som regelbundet bör besiktigas av konservator.
- Undertaket av skivor i sakristian bör tas bort.
- Var försiktig med den medeltida porten som står i gamla vapenhuset.
- Gamla vapenhuset kanske kan användas till något mer publikt än förråd.

Skydd m.m.

Kyrkan och kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturminneslagen. Kyrkan och delar av kyrkotomten ligger inom registrerad fornlämning Kågeröd 105:1. Fornlämningen utgör Kågeröd gamla bytomt utifrån karta 1837 och skyddas enligt 2 kap. kulturminneslagen.

Källor och litteratur

A Catalogue of Wall-Paintings in the Churches of Medieval Denmark 1100-1600. Scania, Halland, Blekinge. Bd I-IV, Knud Banning, Köpenhamn, 1976-1982.

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, (utkast) opublicerad 2012

Underhållsplan Kågeröd kyrka 2008-09-22, Wikerstål Arkitekter AB, Helsingborg

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, Riksantikvarieämbetet Fornsök, hämtad 2015-03-06

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>, Lantmäteriet, hämtad 2015-03-06

Intervju med representanter från Kågeröd-Röstånga församling, möte 2015-04-13

Övriga uppgifter

Denna rapport av Kågeröds kyrka, Rönnebergs kontrakt, har upprättats av: Kristina Simonsson (rapportförfattare, foto och inventering), Arkitekt SAR/MSA Karl Johan Kember (granskning), Arkitekt SAR/MSA, Certifierad sakkunnig avseende kulturvården

JAIS arkitekter AB, Sundstorget 3, 251 21 Helsingborg, 042-14 92 30, www.jais.se

Inventeringsdatum: 2015-03-09 Färdigställd rapport: 2015-06-26